

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 2 2 7 0 1 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Sreda, 29. avgust 2012 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

Navodilo: Pazljivo preberite navodilo in vprašanja v vseh nalogah.
Ne izpuščajte ničesar.

Izpitna pola ima šest krajših besedilnih nalog.
Odgovoriti morate na **vseh šest**, in sicer kratko, jedrnato in natančno.
Za vsako nalogo lahko dobite skupaj največ 10 točk.

1. naloga: Koristnost dobrin in premica cene

Potrošniki imajo različne potrebe. Da bi jih zadovoljili, kupujejo različne dobrine. Lastnost dobrin imenujemo koristnost.

1.1. Opredelite celotno koristnost in mejno koristnost dobrin.

(2)

1.2. Maja je del počitnic preživela z dedkom in babico v Modrem zalivu. Obmorsko letovišče je znano po odličnem sladoledu, ki ga ima Maja zelo rada. Preglednica prikazuje celotno koristnost sladoleda pri različni količini kepic na dan.

Kepica sladoleda	0	1	2	3	4	5
Celotna koristnost (TU)	0	10	19	26	30	30
Mejna koristnost (MU)						

Izračunajte mejno koristnost in podatke vpišite v preglednico.

(1)

1.3. Dopolnite in pravilno podčrtajte naslednjo trditev.

Zakon padajoče mejne koristnosti pravi, da se z **naraščanjem** / **padanjem** števila kepic sladoleda mejna koristnost vsake dodatne kepicice sladoleda **povečuje** / **zmanjšuje**.

To lahko pojasnimo s tem, da _____

(2)

1.4. Za počitnice v Modrem zalivu je Maja prejela 30 EUR žepnine, ki jo je porabila za nakup sladoleda po 1 EUR za kepico in sadnega soka po 1,5 EUR za kozarec.

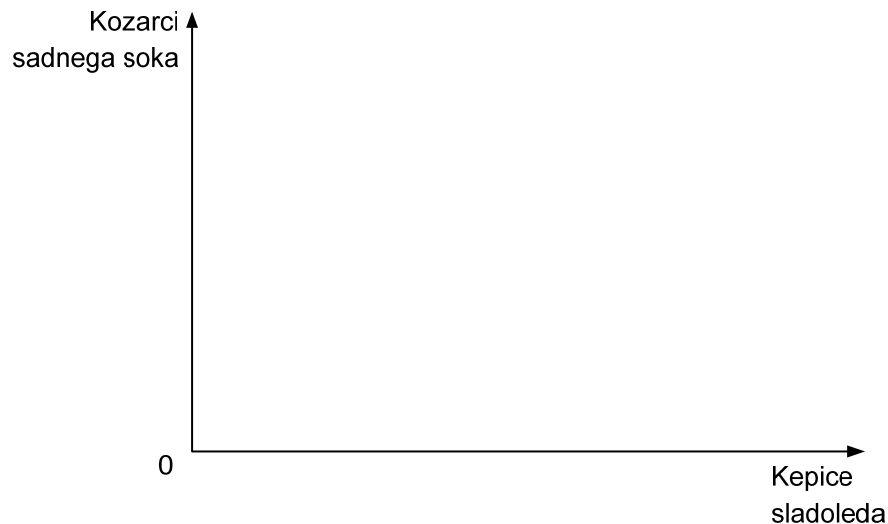
– Dopolnite trditvi.

Z žepnino lahko Maja, če kupuje samo sladoled, kupi največ _____ kepic sladoleda.

Če kupuje samo sadni sok, lahko kupi največ _____ kozarcev sadnega soka.

(1)

– Z uporabo podatkov vrišite v diagram premico cene.

(1)

– Dopolnite trditvi.

Če kupi Maja med počitnicami 10 kozarcev sadnega soka, bo lahko kupila še _____

kepic sladoleda. Če porabi 24 EUR za sladoled, lahko kupi največ _____

sadnega soka.

(1)

– Alternativni strošek ene kepicice sladoleda znaša (dopolnite) _____.

(1)

1.5. Med Majinimi počitnicami se je v Modrem zalivu kepicica sladoleda podražila za 20 centov. Spremembo s črtkano črto vrišite v diagram pod točko 1.4.

(1)

(10 točk)

2. naloga: Stroški

V tržnem gospodarstvu je cilj podjetja dobiček. Pri odločitvah o proizvodnji imata ključno vlogo obseg povpraševanja in stroški proizvodnje. Analizirajmo stroške podjetja Sladoled, ki proizvaja sladoled Sladke sanje v 1000-ml embalaži.

2.1. Opredelite pojem stroški in opišite razliko med celotnimi in povprečnimi stroški.

(2)

2.2. Opredelite spremenljive in stalne stroške ter navedite po en primer za vsako vrsto stroškov.

(2)

2.3. V podjetju Sladoled nastajajo 3 vrste stroškov. To so:

- najemnina za opremo in prostor (stavba) je 5.000 EUR na mesec,
- stroški dela v proizvodnji so 0,5 EUR na enoto sladoleda,
- stroški materiala (mleko, sladkor, konzervansi, embalaža itd.) so 1,5 EUR na enoto sladoleda.

Največja zmogljivost podjetja je proizvodnja 4.000 enot sladoleda na mesec. Izračunajte in v preglednico vpišite celotne stalne stroške, celotne spremenljive stroške, celotne skupne stroške in povprečne celotne stroške pri različnih obsegih proizvodnje.

Obseg proizvodnje (Q)	Celotni stalni stroški (FC)	Celotni spremenljivi stroški (VC)	Celotni skupni stroški (TC)	Povprečni celotni stroški (AC)
0	5.000			
1000				
2000				
3000				
4000				

- 2.4. Podjetje Sladoled prodaja sladoled Sladke sanje po ceni 4,5 EUR na enoto sladoleda. Koliko znaša dobiček podjetja pri obsegu prodaje 2.400 enot? Dopolnite. (3)

Pri obsegu prodaje 2.400 enot znaša dobiček podjetja Sladoled _____ EUR.

(1)

- 2.5. Izračunajte, pri katerem obsegu proizvodnje (upoštevajte dane zmogljivosti podjetja) bo dobiček maksimalen in koliko bo pri tem obsegu proizvodnje znašal dobiček. Dopolnite.

Dobiček bo največji pri obsegu proizvodnje _____ enot sladoleda. V tem primeru bo dobiček znašal _____ EUR.

(2)

(10 točk)

3. naloga: Tržno ravnotežje

V blagovni proizvodnji nastaja menjava, ki povezuje prilagajanje proizvodnje potrebam, pa tudi potreb proizvodnji v enoten proces. Menjava poteka po tržnem mehanizmu.

3.1. Opredelite trg.

(1)

3.2. Težnje tržnih subjektov so prav nasprotne. Naslednje trditve dopolnite oziroma pravilno podčrtajte.

Povpraševalci, ki bi radi čim popolneje zadovoljili svoje potrebe, poskušajo kupiti blago po _____ . Ponudniki, ki želijo doseči kar največji dobiček, poskušajo blago prodati po _____ .

(1)

Pri ceni, ki je višja od ravnotežne cene, se oblikuje **presežna ponudba / presežno povpraševanje**.

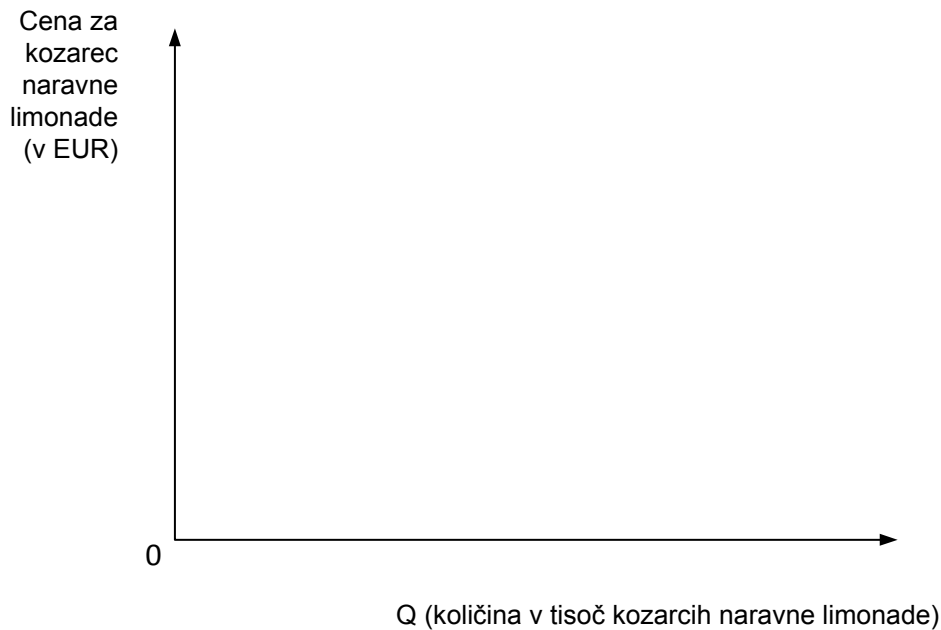
Ta bo sprožila konkurenco med **kupci / prodajalci**, tržna cena se bo zato **znižala / zvišala**, obseg ponudbe se bo **povečal / zmanjšal**.

(2)

3.3. V obmorskem letovišču Modri zaliv se ob vročih dneh letoviščarji radi ohladijo s hladno naravno limonado. Preglednica prikazuje ponudbo in povpraševanje po kozarcih naravne limonade v avgustu.

Cena (P) za kozarec naravne limonade v EUR	Obseg povpraševanja v tisoč kozarcih	Obseg ponudbe v tisoč kozarcih
0,90	168	100
1,10	164	120
1,30	152	140
1,50	138	160
1,70	111	180

– Vrišite v spodnji diagram krivulji ponudbe in povpraševanja po naravni limonadi.

(2)

– Na grafu označite ravnotežno ceno (P_R) in ravnotežno količino (Q_R).

(1)

– Izračunajte koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja po naravni limonadi pri zvišanju cene z 1,30 EUR na 1,50 EUR za kozarec. Za izračun uporabite podatke v preglednici. Rezultat zaokrožite na dve decimalki.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

Izračunani koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja nam pove, da se pri 10 % zvišanju cene za kozarec naravne limonade obseg povpraševanja po naravni limonadi (podčrtajte in dopolnite) **poveča / zmanjša** za _____ %.

(1)

3.4. V drugi polovici avgusta so bile v tem delu države za to obdobje izjemno visoke temperature. Če menite, da bo to vplivalo na trg naravne limonade v Modrem zalivu, vrišite spremembo s črtkano črto v diagram pod točko 3.3.

(1)

(10 točk)

4. naloga: Obresti in denar

Brez denarja si v tržnem gospodarstvu ne moremo zamisliti blagovne menjave. Podjetja denar potrebujejo za nakup proizvodnih dejavnikov, dobijo pa ga s prodajo proizvodov ali na finančnem trgu.

4.1. Opredelite obresti in opišite razliko med obrestmi in obrestno mero.

(2)

4.2. Opišite, kaj negativna realna obrestna mera pomeni za varčevalce.

(1)

4.3. Navedite, kateri funkciji (vlogi) opravlja obrestna mera v tržnem gospodarstvu.

(1)

4.4. Franci se je s prijateljem Robijem pravkar vrnil s potovanja po Avstraliji in dobil poslovno idejo, da bo ponujal storitev košnje trave gospodinjstvom v Ljubljani. Nova kosilnica po njegovih željah stane 3.000 EUR, njegovi prihranki pa znašajo 500 EUR.

– Navedite vsaj dva možna načina, kako lahko Franci kljub nezadostnim denarnim sredstvom uresniči svojo poslovno idejo.

(1)

- Banka ponuja Franciju posojilo manjkajočega zneska denarja za nakup nove kosilnice po letni obrestni meri 8 %, medtem ko mu je Sklad za razvoj podjetništva pripravljen posoditi manjkajoči znesek denarja, če jim plača obresti v višini 200 EUR na leto. Z izračunom utemeljite, za katero ponudbo naj se odloči Franci, in pojasnite zakaj.

(2)

- 4.5. Francijev prijatelj Robi ima prihranke v višini 5.000 EUR. Prihranke želi oplemenititi, vendar nima take podjetniške žilice kakor Franci, zato želi denar vezati na banki, kar bi mu prineslo obresti v višini 3 % letno. Stopnja inflacije znaša 5 % letno. Pojasnite, ali v tem primeru denar opravlja funkcijo hranilca vrednosti.

(1)

- 4.6. Navedite, kako si lahko Franci in Robi pri svojih finančnih zagatah medsebojno pomagata. Navedite tudi, pri kakšni obrestni meri bi imela od tega sodelovanja oba korist.

(2)

(10 točk)

5. naloga: Korporacija in transnacionalna korporacija

V 20. stoletju je v kapitalističnem gospodarstvu prevladala kot organizacijska oblika korporacija. Nestle je ena izmed največjih na trgu žitnih kosmičev.

5.1. Naštejte vsaj štiri značilnosti korporacije, ki deluje na domačem trgu (nima obratov v tujini).

(2)

5.2. Opredelite samofinanciranje korporacije.

(1)

5.3. Pojasnite vsaj tri razloge, zakaj se korporacija, ki deluje na domačem trgu, odloči za ustanovitev podružnice v tujini.

(3)

5.4. S sliko predstavite logiko delovanja transnacionalne korporacije.

(1)

5.5. Pojasnite, zakaj z razvojem poslovanja transnacionalnih korporacij v državah v razvoju nastaja dualna gospodarska struktura.

(1)

5.6. Transnacionalne korporacije se odločajo za naložbe v drugih državah iz različnih razlogov. Naštejte vsaj dva razloga, ki bi bila najpomembnejša za Nestle pri vsakem od naslednjih primerov.

– Nestle se odloči ustanoviti podružnico v drugi razviti državi.

(1)

– Nestle se odloči ustanoviti podružnico v manj razviti državi.

(1)

(10 točk)

6. naloga: Denar in denarna politika

Blagovnega gospodarstva ni brez denarja, ki pa ga ne sme biti v obtoku niti preveč niti premalo. Zato je naloga denarne politike skrbeti za ustrezno količino denarja v obtoku.

6.1. Dopolnite povedi.

Denar, ki ga izdaja samo centralna banka, imenujemo _____ denar.

Izdaja ga na tri načine, in sicer: _____,

_____ in

_____.

(2)

6.2. Pojasnite, kako bi zvišanje stopnje obvezne rezerve vplivalo na količino denarja v obtoku in na obrestno mero.

(2)

6.3. Pojasnite, kakšno monetarno politiko bi morala izvajati centralna banka v recesijskih razmerah, če bi želela pospešiti gospodarsko rast. Natančno pojasnite tudi, na kakšen način bi s takšno politiko dosegla zastavljeni cilj.

(3)

- 6.4. Država, ki se želi pridružiti EMU (Evropski monetarni uniji), mora izpolnjevati konvergenčne kriterije. Navedite vsaj dva monetarna kriterija in enega pojasnite.

(2)

- 6.5. Koliko držav je danes članic EMU?

(1)

(10 točk)

Prazna stran